

გაყრა

კომედია

მოქმედნი პირნი:

თავადი ანდუყაფარ დიდებულებე, ქვრივი,
პავლედმა მისი.

ივანე დ ძმა ანდუყაფარისა, რუსეთში გაზრდილი და ვარშავიდგან
ახლად მოსული.

მაკრინე დ ცოლი პავლესი.

ნინო დ ქალი პავლესი.

მიკირტუმ გასპარიჩ ტრდატოვიდვაჭარი, მეგობარი
ანდუყაფარისა.

თათელა დ ამისი ცოლი.

შუშანა დ ქალი მიკირტუმასი.

რამაზ დსეკრეტარი სუდისა.

ბარძიმ დ ნათესავი დიდებულებეთა.

ბარამ დ მოურავი ანდუყაფარისა.

კამისიონერი დ ძმა თათელასი.

გაბრიელ დ მსახური ივანესი.

ყარდაშვერდი დ გოგო ნინოსი.

მედიატორები, სტუმრები და მსახურები.

მოქმედაბა დ სოფელში.

მოქმედება პირველი

ოთახი გაულესავი. ფანჯარა, რომელიმე ქაღალდ გაკრული. ცალ-

გვერდზედ დგას დიდი ტახტი

გამოსვლა პირველი

ე ნ დ უ ყ ა ფ ა რ

ანდუყაფარ ზის ტახტზე მუთაქა უძევს კალთაში, ორის ხელით არის
დაბჯენილი მუთაქაზედ. ფიქრობს

ახდუყაფარ

აი ოჯახის დალუპვა, გვარის დამცირება გაზარდეთ ყმაწვილები რუ-
სეთში, კარგს რასმე ჰსწავლობენ... აღარც ძმის სიყვარული, აღარც
ნათესავისა. არც დედ-მამისა: ნეტავი დამეშავებინოს რამე მაინცა...
ოჯახი წავახდინე. ვალი ავიღე? აი ჩემი ოფლის სამავიერო: სასლები

არ ვარგაო. გამეყარე, ცალკე უნდა ვიცხოვროვო! ოჰ! რა ცუდი დრო არის ოჯახებისათვის! ტყუილია არის, უნდა გავეყარო!.. გავეყარო? რაღა ვიქნები! აი თუ მტერი ნიშანს მომიგებს. (ოხრავს და იწმენდს ოფლსა)

ჰეი ოჯახო, კარგო ოჯახო,
შემდგომ გაყრისა ვის დავენახო!
ახ, ველარ დავცემ კარავსა მკაში,
უნდა ვიმალო მე მამითადში
სად ვნახამ სამასს ნამგლის ტრიალსა,
ჰოპმის გუგუნსა, ყანის შრიალსა!

იათა-შვილის ერთი კიჟინი
თითქო არისო ცხენის ჭიხვინი!
მერყორე-შვილი გაცოფებული,
რვა ჯამისაგან გამგელებული,
ცეცხლივით ყანას მოედებოდა,
კაცი ყურებით გაგიჟებოდა.

აი ესენი სულ უნდა მომეშალონ; სახლიც იმას უნდა დარჩეს.

ეს ჩემი ზვარიც უნდა გამოყონ?
მაშ სასაფლავოს ეხლავ წამიღონ.
თერგ-დალეული ჩემი ძამია,
ილაჯს მიწყვეტამს, შემომდგომია,
აღარ ისვენებს, არ იშლის გაყრას,
სახლს ის წაიღებს, მიპირებს აყრას.

(სიცილით)

ზვარში აპირებს ვაზების დაჭრას,
ვაზების წილად თუთების ჩაყრას!

გამოსვლა მეორე
ანდუყაფარ და ბარამ
ბარამ შემოვა ქუდით, დადგება და ხანჯალზედ დაიწყობს ორსავ ხელებსა

ანდუყაფარ (ფიქრობს)

რას იტყვი, ბარამ!

ბარამ

თქვენს დღეგრძელობას, თქვენს კარგად ყოფნას, თქვენს სიცოცხლესა!

ანდუყაფარ

მაშ შენ არ იცი, ბარამ?

ბარამ

რა მოგახსენო, შენი ჭირიმე, მე არაფერი...

ანდუყაფარ

მაშ მე გეტყვი. (ოხვრით) ივანე გაყრას მიპირობს!

ბარამ (შემინებულის სახით)

ნუ მიბრძანებ, შენი ჭირიმე, ნუ მიბრძანებ, განსვენებულის მამის თქვენის საფლავის მზესა!..

ანდუყაფარ

რა ვქნა, ძმაო, არა შვრება. რა გაეწყობა ვერა მომიხერხებია რა, რუსული კარგად იცის, რუსის დიდ კაცებთან დადის, მერე ჩემი რძალიც იმისკენ არის.

ბარამ

ვამი შენს ბარამს, როგორ ვერა მოგიხერხებიათ-რა!..

(დაფიქრდება და იმღერის)

მოდით ასე ვქნათ, ყმა მივაბაროთ;
ჩვენ ვხნათ და ვთესოთ, ვენახი ვბაროთ.

ანდუყაფარ

რა სულელი ხარ... ხალხს გადამირევს. ზვარს დამიკაფავს, სახლსაც დამინგრევს!

ბარამ

მოდით უშოვნოთ ზასედატლობა.

ანდუყაფარ

როდით კადრულობს. უნდა მარშლობა!

ბარამ (ცოტა ფიქრს უკან)

მაშ იცით, შეი ჭირიმე, რა მოგახსენოთ! შევაწეროთ კაცებში ფული, ერთ ოთხასიოდ თუმანს ავკრებთ ხელათ. ოთხასის თუმნით (მხიარულობით) აბა რას ბრძანებ, შეი ჭირიმე, თავი დღეში გაგვყრიან?! ხა, ხა, ხა!
(იმღერის)

ასის თუმნითა, აბა რას ბრძანებ,
სუდსა, პალატას ხელით ვაქანებ.
ჩვენ სუდიასა დ აიმ კუკნასა,
სულ ვათამაშებ ლეკურ ბუქნასა,

და სეკრეტარსა მე ოც თუმნათა
გნებავთ გაგხდით მაიმუნათა!

ანდუყაფარ

{წამოჯდება მხიარულის სახით, ქუდს შეიკეცავს მაღლა
ვთქვით ორი წელიწადი არ გაგვყარეს, მერე ხომ უნდა გაგვყარონ.
(ამ დროს ისმის ხმა ივანესი: "ლა, ლა, ლა, ლა, ლაა, ლა, ლაი-და და ლა, ლა!")

გამოსვლა მესამე

ივანივე და ივანე

ივანეს კეპლა ხელში უჭირავს; შემოვა. გააკეთებს ანტრამას, პირუეტს, ცალფეხით
შემოტრიალდება. მერე მივა ანდუყაფართან, ისინი განცვიფრებით
უყურებენ

ივანე

ბონჟურ, ყაფარ, კაპარ! კაკ იმია, ტაკ ი ონ დიკარ!

ანდუყაფარ

მოდო, ძმაო, დაჯექ, გვითხარი რამე, გვასწავლე რუსული იკომონია.

ივანე

ტო იესტ აგრონომია? რასტალკუიკა იემუ, რა კაცია!

(იმღერის)

როგორ გასწავლო ირრიგაცია,
ვით გავაკეთო კარგი გუანო.
ჯერ გამეყარე, ადამიანო
მაშინ გიჩვენო და დაგასწავლო
ეს დიდი ზვარი როგორ დაჰკვავლო!

ანდუყაფარ (ოხვრით)

ბევრი ღვინო კი მოგივა, თუ რუსული გზები, გააკეთე სასეირნოთა!..

ივანე

ღვინო! ქართული ღვინო! ეტო გლუპოსტ! რა ღვინოა, ჰსწორეთ კლუ-
კვინი კვასია! კლუკვას რა ჰქვინან? ძა... ძახველი. ან რა შემოგდით?
დასალევათაც არ გეყოფათ!

ანდუყაფარ

ჩვენ ხომ ვსვამთ, არ ვყიდულობთ, თავადის შვილს პური და ღვინო
თუ აქვს დ მდიდარია...

ივანე

ფული რომ დაგჭირდებათ უნდა ეხვეწნეთ კაკოვო ნიბუდ მიკირტიჩ

გასპარიჩ! (ამ დროს ისმის მეორის ოთახიდგან პავლეს ხმა)

პავლე

ბიჭო, ბიჭო, შენ ეი, ბერუავ! სწრაფიას აჭამე, ყორანასთან ჩხუბი არ მოუვიდეს; ჰაა, შე რჯულ-მაღლო! ნმა, არ შეჭამო ე კურდღელი.

ივანე

აა, პავლე მოსულა ნადირობიდან, წავიდე, ვნახო, რა დაუჭერია. ხლო-პეც დობრ და გლუპ (გავა)

ბარამ (სიცილით)

შენი რისხვა მქონდეს, თუ მაგას მთელი ჭკუა ჰქონდეს.

ანდუყაფარ

არ ვიცი, რა ემართებათ ამ რუსეთში, იწამლებიან თუ რა არის. ბაჭო, საკურველია, მოზდოკს მეც ვიყავ, მაგრამ კი არ გავგიჟებულვარ.

ბარამ

უთუოდ რუსეთის ყინვით ტვინი ეყინებათ. (იცინის)

ანდუყაფარ (ადგება და მიდის)

კარგია, მამა გიცხონდა, არ გაგვიგონოს!..

გამოსვლა მეოთხე

ბარამ (მარტო. ფიქრობს)

ბარამ

ახლა გინდა, ბარამ მოურავო, გონება: გაიყრებიან ბატონები. საუფროსოთ იქნება არ ამიყვანოს დიდმა ბატონმა?.. პავლეს რომ ვერგო,

დედაკაცთან ძნელია, იმას გროშს ვერავინ მოჰპარავს, მაშინ გოგოები უნდა გავიმეგობრო! (იმღერის)

თუ ბრძანებლობს სახლში ქალი,

სულელი ჰყავს ვისაც ქმარი,

ვეზირს უნდა ჰქონდეს თვალი

საით არის ღია კარი;

ვინც მოახლე მას უყვარდეს

და სიტყვას დაუჯერებდეს

გინდა იყოს მახინჯ მკვდარი

გახდი იმის მეგობარი!..

რუსეთის გიჟს რომ ვერგო! ოჰ! ღმერთმა დამიფაროს, როზგითა მცემს სიბერის დროსა... მაგრამ გაბრიელა ამბობს, კარგი გულისა არისო! მერე თუ თავის პლანები მოჰყვა, რასაც დასთესს სულ ჭინჭრათ გადაეჭყევა... მას უკან ან ზასედატლათ წავა, ან პოპოშნიკათა... (ისმის

ხმა კარებიდგან და ხველა; ბარამ კულისებში დაიმალება)

გამოსვლა მეხუთე

მიკირტუმ გასპარაჩი

მიკირტუმ შემოვა, ხელში უჭირავს დავთარი. იყურება აქეთ-იქით.

მიკირტუმ გასპარიჩი

ვა, სად აყრილან, ბევრი დაიმალოთ, მაინც, ემე, უნდა პერემენათით
ქნათ ვექსილმა. (იმღერის ღიმილით)

ამ დიდ ბატონს მართებს ფული,

მე ხელში მყავს მისი სული,

ორი წელი მომატყუა

რა კაცია გიჟ ვრაცუა!

მეორე ძმა ჰყავს ტუტუცი,

ასი იმანაც მივეცი!

კურტყელს იჭერს, ყვირის: უა, უა!

აი კიდევ გიჟ ვრაცუა.

ართი ძმაც ყამს რუსეთუმე

ტანცი, მანცი, ლავ ხალუმე,

ამე თავში არ აქვს ჭკუა,

ისიც ისევ გიჟ ვრაცუა!

(დაფიქრებული დადის)

ეს რა კარგი ფიქრი ვქენ; ამათ გაყრას შვრებიან, ეგება ეს ფრანტს ჩე-
მი შუშანი მივცე. ბალქამ ეს არის: (შუბლზედ და ჯიბეზედ დაიკრამს ხელს)

ესტი ჩკა! ენდი ჩკა!. მაგრამ ჩემი შუშანი კნეინა დაუძახონ: კნეინო.

კნეინო! ბაზარშიაც დიდი რამე იქნება, დიდებულიძიანთ ხნამე! ბულ-
დან ბულდანიჩინ აჭკით-კუჭანიმ!..

(ამ დროს შემოვა ბარამ)

მიკირტუმ

აა, მოურავო, მშვიდობით ბრძანდები, კარგად ბრძანდები.

ბარამ

გახლავართ, პარუნ, მაგრამ რასაცა ფიქრობ, უჩემოთ კი არ შეგი-
ძლიან.

მიკირტუმ (შემკრთალი)

ვა! რა ფიქრი... ეს თამასუქები პერემენათი უნდა ქნან შენი ბატო-
ნები...

ბარამ

რომ გაგისალო ეგ ხუთასი თუმანი, რას მომცემ?

მიკირტუმ
კარგი, კარგი წაღები ჩაგაცმევ (ბარამ იცინის) ვა, ქუდიც დაგხურამ-
ელი...

ბარამ
არა, ბევრი ამბავი არ ვიცი, თუ გაგისაღე -- ოცი თუმანი მომეც.

მიკირტუმ
ინჩე ასუმ, ესეც გიჟ ვრაცუე.

ბარამ
მაშ შენი ნებაა, ხომ უნდა იჩივლო, ორი და სამი წელიწადი გავა, იმი-
ზი სარგებელი კანონიერი შაურის მეტი არ მოგეცემა, აი რამდენი
დაგაკლდება.

მიკირტუმ (ანგარიშობს)

ოხტ-ვიც ლავ ასუმე, დრუსტ ასუმე. ჯანი წაგივიდეს, აი ოთხი თუ-
მანი მოგცე.

ბარამ (თავს იქნევს)

ოც გროშს არ დაგიკლებ.

მიკირტუმ
ჰა, ხუთი თუმანი, ელის.

ბარამ

ჯანი გაგვარდეს, მაიტა ათი.

მიკირტუმ

ვა, რა კაცი ხარ, მურავო, ბევრი ფლისტ ფლუსტი გაუშვათ, რვა თუ-
მანი, ჰა ხელი დაჰკარ _ ტრაქ, ტრაქ და...

ბარამ

რა გაეწყობა. (ხელს დაჰკრავს) ყაბული მაქვს, ერთი კაზაც ჩამაცვი.

მიკირტუმ

კარგი, კაზაც ჩაგაცმევ.

ბარამ

პატიოსანი სიტყვა!

მიკირტუმ

ინჩე ასუმ, მეთქი, შენმა მზემა... მლთუმ როგორა იქ?..

ბარამ

ისე ვიქ, როგორც შენ გინდა.

მიკირტუმ

ისე ჰქენ, რომ ფული მოიყვანე ხუთასმა თუმანი.

ბარამ

მოდ, გიკირტუმ ერთი საქმე ჰქენ... შენი ქალი დიდ ბატონს მივცეთ, თამასუქიც დაუხიოთ. ცოტა კიდევ მოუმატე.

მიკირტუმ (სიამოვნებით)

კარგი, მაგრამ დიდი ბატონმა ქვრივია, შვილებმა ჰყავს. ჩემი შუშან

მიკირტუმოვნა ყმაწვილია, მურაოჯან, შენ კარგი კაცი ხარ, ამ ფრანტს მივცეთ. ჩემი ქალმაც ნასწავლია, ტანცი იცის.

ბარამ

აიმ რუსეთის გიჟსა?!.

მიკირტუმ

.არაფერია, ყმაწვილია, თამამე: ქარი მარი გავა. კაცებში პრაფერანს .კუ ხალა, ერთ ყალმათ ლავ ფესაცუა!

ანდუყაფარ (ოთახიდგან)

.ვინ ლაპარაკობს მანდა...

ბარამ

მიკირტუმა გახლავსთ.

ანდუყაფარ

აა, მიკირტუმ გასპარიჩ, რატომ არ მობრძანდები: აქ შემოდი, ვაჟო, რამდენი ხანია არ მინახევხარ?

მიკირტუმ (მარტო, ჩუმათ)

პლუტ ვრაცუა, ჰა (მაღლა) კნიაზს გაუმარჯოს! (შევლენ ანდუყაფარის ოთახში)

გამოსვლა მეექვსე

გაბრიელ (მარტო)

გაბრიელ

.ფუ, რა სკუჩნობაა ამ სოფელში! ნეტავი ქალაქში მაინც ვიდგეთ, ნეტავი ჩემი ბატონი ისევ ვარშავში ყოფილიყო და... საკვირველი ეს არის, იქ რომ ვიყავ, საქართველოში მინდოდა მოსვლა... ას, როდის განათლდება ჩვენი ხალხი... რა უბედურება არის, გოგოსათვის ხმა ვერ გამიცია?! ტოლი დელო ვარშავა! სადამოზედ როცა დრო მქონდა, დ და როდის არა მქონდა დრო. დ ბატონი სად იყო ხოლმე, დავერეოდი ვარშავის ქალებში. რა რიგათ არიან გაზდილები: ორ კვირაზედ პოლშური მასწავლეს, მერე ტანცაობა და რამდენი რამეები.

შაბათობით ვერცხლის ზალაში თითო შაურათ არის შესვლა: მუზიკა; ქალები გიჟდებოდენ ჩემთვის; რა ზდილობით მექცეოდენ: "პროშუპანა გაბრიელა, ნამაზურე ობერ ტასაა" დ ესენი სულ დამავიწყდება. {ოცნებობს. ამ დროს შემოვა ყარდაშვერდი, გვერდით დაუდგება, გაბრიელ ვერა ხედავს) ას, იულიავ, იულიავ! სადღა ვნახავ შენს ლამაზ ტანსა, სად გავიგონებ შენ ლამაზ ხმასა. "კოხანი გაბრიელო!" მეტყოდა ხოლმე. {ოხრავს ნეტავი იმ დღესა, რომ მე სიყვარული გამოუცხადე: პოლშურად დაუჩოქე წინა, აი ასე. (დაიჩოქებს ყარდაშვერდის წინ) ოო, იულიავ, იულიავ! შენა ხარ ვარსკვლავი ჩემის ცხოვრებისა.

ყარდაშვერდი

აი, მეხი კი დაგეცა!

გაბრიელ

ოჰ! შენ ხარ, ვარდო?... ვარშავა მომაგონდა. (წამოდგება)

ყარდაშვერდი

ოვალი შენც დაგიდგა და ვარშავასაცა.

გაბრიელ

აი ეგ არის ქართული სიყვარული.

ყარდაშვერდი

მამ რუსული სიყვარული როგორ უნდა?

გაბრიელ

მე რუსეთში პატარა ვიყავ, არ ვიცვი; თუ გინდა პოლშურს გასწავლი.

ყარდაშვერდი (მხიარულათ)

აბა როგორ უნდა?

გაბრიელ

აი ჯერ ასე თავს დაგიკრავ, შენც ასე დამიკარ თავი, ამას ჰქვია კნისკი.

ყარდაშვერდი
აი თვალეზზედ დაგაკარ ფისი.

გაბრიელ
მაიცა მერე მოვალ ესე ხელზედ გაკოცებ. (დაიჩოქებს) სიყვარულს გა-
მოგიცხადებ.

ყარდაშვერდი
კარგი, თვალი დაგიდგება, არავინ დაგვინახოს!..

გაბრიელ
მაიცა, გითხრა რამე.
ყარდაშვერდი
თქვი ჩქარა.

გაბრიელ
ოჰ! ყარდაშვერდი.

გამოსვლა მეშვიდე
ივანე და ივანე
ივანე შემოვა უეცრად, ყარდაშვერდი დაიკვივლებს და გაიქცევა.
გაბრიელი დაჩოქილი დარჩება
ივანე

რას შვრები, დურაკო?
გაბრიელ
ვინავათ, ბარან.

ივანე
გავარი დურალვი. (ფეხებს დაუბრაახუნებს)

გაბრიელ
სიყვარული გამოუცხადე, ბარინ.

ივანე (იციინის)
რა პასუხი გითხრა?

გაბრიელ
რა მითხრა, დ ივინება.

ივანე

ნუ ტაკ პრაშჩაი. არა ჰყვარებიხარ!

გაბრიელ
კაკუე. ბარინ, ქართული სიყვარული სულ გინება გახლავთ. (გაბრიელ

გავა)

ივანე (ივინის)

მართალს ამბობს: ჯერ საქართველოში სიყვარულის მაგალითი არა
ყოფილა! რამანიც არ დაიწერება!.. რამან ბეზ ლიუბვი დ ეტო უჟას-
ნო... (იმღერის)

ჩვენთა ქალთა უგრძობართა,
სიყვარულის უმეცართა,
ტრფობისათვის არ აქვს სული,
სხვა რისთვისმე უცემსთ გული!
საყვარელსა, ვით ბაშმაკი,
მოსწყინდებათ იმათ რაკი,
რა გულით ამოიღებენ,
ვით ძველსა გადააგდებენ.
ჩვენნი ყრმანიც გულ გრილები,
თითქო იყვნენ ანგლიჩნები,
გამხდრები, ძალათ ყვითლები,
პირ-ბრინჯ-ფევილ შეგლესილები.
ცოლს არ ირთვენ, ჭლექდებიან,
უდროთ სნეულდებიან,
ლანცკნეტის თამაშობითა
ვგონებ სულ გაკოტრდებიან!
ჩვენი ვაჭრების შვილები
შეიქნენ ჩინოვნიკები,
მამის მოგებულ ფულებსა
ჰფანტავენ, ვითა ჩალა-ბზესა.
ვაჭრობას არ კადრულობენ
ბალში ფრანცუზ-კადრილობენ,
ბლოტის ფერჩატკით ფრანტობენ,
თავის ოჯახს კი ამხოზენ.

გამოსვლა მეორე

ივინივე და მიკირტუმა

მიკირტუმ

ზდრავი ჟელაიმ, კნიაზ!

ივანე

აა, მიკირტუმ გასპარიჩ, კაკ ვაშე ზდოროვოიე?

მიკირტუმ

ბლდდარიმ პუკურნო!

ივანე
რისთვის გარჯილხარ, ჩემო მიკირტუმ გასპარიჩ!

მიკირტუმ
მე, კნიაზჯან, ცოტა ვექსილი პერემენიათ უნდა ჰქნან შენი ძმები.

ივანე (მოწეენილის სახით)

რა მართებთ სულა?..
მიკირტუმ

ანდუყაფარ დ ხუთას ორმოცდა ორი თუმანი და ორი მანეთი, რე-
ლემ დ ასი და რვა აბაზი...

ივანე
სარგებელს რას ართმევ, ჩემო მიკირტიჩ!

მიკირტუმ (აქეთ-იქით იყურება)

ცოტა დ სამი შაური

ივანე
ეტო უჟასნო, მიკირტიჩ! ეტო ნე ჩესტნო!
მიკირტუმ (იციინის)

კნიაზ, ერთი ჩესტის ლათაიას გითხრამ! (იმღერის)

კტუ ნა სვეტე ჩესნა ბუდით,

ბუდიტ ნასიტ ხლება გუდით! (იციინის)

რა ვქნათ, კნიაზჯან, ჩვენი ყმა, გუთანმა, პური-ფულის სარგებელია,
აი, ნაღდი მომცეს თქვენი ძმა... კუზუნ პრუცენტ ყაბული ჰა... რამდე-
ნი წელიწადია მართებს დახისპორ კაპეიკ ნეზნაით. ცხენის ქირამ გა-
მაკოტრა, კნიაზის მზემ: ზა ოდნა კუნეც პლტარა რუბლი პლაჩუ. ისე

ვენდე შენი ძმა, არც აბეზპეჩითი რამე მაქვს. კნიაზჯან, რატომ შენ
არა იქ ყმის პრავიტსა... მაგრამ ჭორი გავიგონე, ძმები გაყრასა შვრე-
ბით?..

ივანე
დიახ, უნდა გავეყარო
მიკირტუმ (ჩუმათ)
შენ ჭკვიანე, არ მოტყუვდე, ანდუყაფარ ყალბე, გებნები ჰა!

ივანე
ვინ მეუბნება! უნდა ავიტანო, ამისთვის რომ მართაღს ამბობს, ბოჟე
მოი!

მიკირტუმ

ერთიც გითხრამ, რომ დავიდარაბე ძმები მორჩეთ, მერე სამსახურში არა იქ? ზასედატელ, გრდნიჩ. ჯამაგირი კარგი რამეა და!..

ივანე

ნეტ, ბრატ, მე მინდა ვიხაზაინო; მე სამსახურის თავი არა მაქვს.

მიკირტუმ (იქით)

გიჟ ვრაცუა. (მოწყენრთ) კნიაზჯან, პური კარგი მურავიც მოიყვანს, სამსახურ ლავე, პატივე, ზასედატელი ასი თუმანი აქვს, ასიც ისე მოვლენ

ივანე

ქრთამი უნდა ავილო?

მიკირტუმ

ვაა, ინჩის ასუმ ჩემთვის რომ საქმე ჰქნა, შენი ოფლისათვის ოცი ოქრო მოგცე – ეს ქრთამე?

ივანე

მე მაგის მქნელი არა ვარ!

მიკირტუმ

კნიაზჯან, თუ ხაზაინ-მაზაინობა იქ, ცოლიც შეირთამ.

ივანე

იქნება... მაგრამ ნადა პრეჟდე ვლიუბიტსა.

მიკირტუმ

კიდევ ლათაია გითხრამ. (იმღერის)

ლუბით ნადა კრასავიცა,
ფული მოგცეს მეტი ვინცა:
თუ არა აქვს ფული ცოლი,
უნდა ჭამო ხომ კოსჩოლი!

ივანე (იცივის)

ბრავო, მიკირტიჩ! ბრავო!

მიკირტუმ

დიახ, კნიაზჯან, ფული. ეს სოფელმა სულ ფული, ფული. სხვა ყველამ ტყუილია: შენი ხაზაინ-მაზაინობას ფული უნდა...

ივანე

ტაკ, ჩტოჟ, ბანკიდან ავიღებ, ეხლა ხომ ბანკი გვაქვს!

მიკირტუმ

ოჰ, კნიაზჯან, ბანკი! ჩემა მზემ, მანამ აიღებ ჭლექი მოგივა. ერთი წელიწადი ჰსწერა ჩვენი იუანემ; რამდენიც ოპისი ქნა, იმდენი დაუწუნეს, მერე ბრაზი მოუვიდა, დახია. ვა, დავიდარაბას გახდიან, თუ ვინ მოგცა ყმა, რა ყმებია, გვიჩვენეო. ჩვენი ფული ჰსჯობიან, კნიაზის

მზემ; ვსთქვით რომ აიღე, ასტროჩით რომ იქ, ერთ ნიმუტში ტრანქ,
ჩაქუჩი დაჰკრამენ, ყმა ტორგში იქმონენ. ვაა, ჩვენ უსტუპიტს გი-
ზამთ... მაგრამ პრაშჩაი, კნიაზ, ღმერთმან ქნას თქვენი დავიდარაბა
კარგა მორჩე. (გავა)

ფარდა

მოქმედება მეორე

გრძელი ტახტი, ხალიჩა გაფენილი: ზოგან მუთაქა გდია, ზოგან ბოხჩა, ზოგან
ბალიში.

გამოსვლა პირველი
ნინო მუთაქაზედ წამომჯდარი არის, ტახტის ქვევით ზის ყარდაშვერდი,
ნინო და ყარდაშვერდი

ნინო (ოხვრით)
იქნება დედაჩემმა იმ მაიმუნს მიმცეს?

ყარდაშვერდი
ვისა?..

ნინო
აი იმ სუდის სეკლეტარსა!

ყარდაშვერდი
უი, დამიდგა თვალები, იმასა?

ნინო
იმ დღეს ისე რიგათ გადაჰკრა ლაპარაკში დედამ, რომ მე იქ.ოი შემი-
ვიდა.

ყარდაშვერდი
უთუოდ საქმე ექნება ქალბატონს და ატყუებს!

ნინო (იცინის)
ღმერთმა გიშველოს, მეც გამიკვირდა, დედაჩემი აგრე გიჟი არ არის.

ყარდაშვერდი (ნეკზედ მოიჭერს კბილსა)
ახლა კი ვიცი: ბატონები იყრებიან და უთუოდ დიატორად უნდათ!

ნინო (მხიარულებით)
უი, ქა! მართლა, შენ ვინ გითხრა, რომ იყრებიან?

ყარდაშვერდი (გაწითლდება)

გაბრიელმა.

ნინო (თითით აშინებს)

შენ როგორღაც ეკურკურები იმასა!

ყარდაშვერდი (გაწითლდება ხელზედ დაუწყებს კოცნას)
გენაცვალოს ყარდო, ცოლ-ქმრობის პირობა მივეც.

გამოსვლა მეორე

ი გ ი ნ ი ვ ე და რ ა მ ა ზ

რამაზ შემოვა და ნინოს თავს დაუკრავს

რამაზ

კნეიქნას ვახლავარ, უმორჩილესი მონა. მექმნება ბედნიერება ვიკითხო
სიმრთელე ბრწყინვალეებისა თქვენისა!

ნინო (თავს დაუკრავს. ჩუმად)

თვალის დაგიდგება. (გავა ბუტბუტით).

გამოსვლა მესამე

ი გ ი ნ ი ვ ე დე მ ა კ რ ი ნ ე

მ ა კ რ ი ნ ე

აა, კნიაზო, მშვიდობით ბრძანდებით? რა ამბავია, ასე დაგვივიწყეთ?
რამაზ მრავალთა საქმეთა გამო არა მქონდა დროება. სხვა გვარ, კნეინავ როგორ არის
გარემოება თქვენის საქმისა?

მ ა კ რ ი ნ ე

როგორ არის? ნულარ მიბრძანებთ. თქვენი ძმა, როგორც მოგეხსენებ- ბათ.
დაუდევნელი არის... არა იცის რა. ივანე ცდილობს გაყრას, მაგრამ მე თქვენზედა
მაქვს ფიქრი. თქვენ გონივრებაზედ, თქვენს სინდისზედ. ჰსწორეთ მოგახსენო, მე ისე
არ დავემუშებოდი გაყრას, თუ მიზეზი არა მქონოდა: ქალი გასათხოვარი მყავს,
ყველანი ერიდებიან, გაუყრელობის მიზეზით... მოგეხსენებათ ჩემის მაზლის
სიმძლავრე.

რამაზ

დიახ, უმჯობესია გაყრა... მე. სწორე მოგახსენო, არ მიყვარს გარევა მაგგვარ საქმეში,
მაგრამ თქვენ თხოვნას უარი არ ეთქმება. მერე ჩემის სულის თვისება გახლავსთ
დავიჭირო მხარე დაჩაგრულთა. გაყრა ადვილი არის; ეცადენით სინიდისით
აღმოირჩიოთ მედიატორენი.

მაკრინე

რასაკვირველია, ჩვენ სინიდისით გამოვირჩევთ, მაგრამ ძნელი ეს არის, შემდგომ გაყრისა კარგი მოშენება და მოვლა უნდა სახლსა. როგორც მოგეხსენებათ, უთაურობა ძნელია: ნეტავი ასეთი საქმრო უმოვნო ჩემს ქალს და შევიყვარო სახლში...

რამაზ

დიახ, გმართებთ მაგაზედ ფიქრი. თქვენ გინდათ სასიძოთ კარგი მცოდნე რუსულისა და სასამართლოს რჯულები იცოდეს: ჭკვიანი, ზრდილი თავადიშვილი...

მაკრინე

სწორეთ... მაგისტანა ბედს ვინ მომცემს! ერთის სიტყვით (ღიმილით) თუ თქვენსავით კარგად არ ეცოდინება კანონები, რაც უნდა დიდის კაცის შვილი, ყმა და მამულის პატრონი იყოს და არ მივცემ.

რამაზ

ფრიად გონიერათა სჯით. აი კნიაზიც მობრძანდება.

გამოსვლა მეოთხე

იგინივე და პავლე

პავლე

ბატონს რამაზს ვახლავარ. მშვიდობით ბრძანდებით, კარგათ ბრძანდებით? მამა ნუ წაგიწყდება, ბიძაშენს მწევარი თურმე ჰყავს კარგი, აგერა გამომირთო...

მაკრინე

აი, უბედურება ოჯახისა! ოჯახი მეღუპება, შიმშილით ვიხოცებით ტიტვლები, გასათხოვარი ქალი შინ გვიზის, აგერ ოცის წლისა შესრულდება და მიბერდება, ე ერთხელ ამათთვის იფიქრე; მე ხომ სასამართლოში ვერ ვივლი! რა უბედურებაა: ძაღლები და ძაღლები. (რამაზს) თქვენ მაინც უბრძანეთ რამე...

პავლე

ოჰ, ოჰ, დატრიალდა ჯარა! (ფანჯრიდან უძახის). ბიჭო! ბიჭო! შენ ეი, ფილიპე! სწრაფიას ფეხები დაუზილეს; ვეჟო, ჯერანამ საყელო რა უყო! ეგ რჯულძაღლი, აკი არ დაიყენებს!

მაკრინე (ქოქოლას აყრის)

გამიკითხე, აბა რა ვქნა მე დედაკაცმა! ბატონო, ამისთანა უბედურობა იქნება, ოჯახში პურის ნება არა ჰქონდეს გლახას მისცეს. (ქმარს) შე კურთხეულის შვილო, ერთხელ შენ ამოიღე ხმა, სულ მე სად ვიჩხუბო!

პავლე

მითომ რატომ არ ამოვიღებ? აბა გაჭირება მიჩვენე, გაქცევას გიჩვე-

ნებო: ასე ვილაპარაკებ პოპოშნიკთანა, დიამბეგთანა, ნაჩალნიკთანა, სუდიასთან, როგორც შენთან, ჩემო მაკრინე, ვაი არა აქვს შენს პავლესა, ჰო!

გამოსვლა მეხუთე
აგინივე და ანდუყაფარ
ყველანი წამოუდგებიან ანდუყაფარს. ის მივა რძალთან და დაჯდება; ჩუმათ ლაპარაკობენ. რამაზ და პავლე წინ სცენაზედ ლაპარაკობენ რამაზ (დაბალი ხმით)
რატომ არ მიბრძანდებით, უთუოდ კნინა და ანდუყაფარ გაყრაზე ლაპარაკობენ.

პავლე (სიცილით)
გაიგონე შენ ეი, რამაზ! ბიჭო! თითქო შენ ჭკვიან კაცს გეძახიან! დედაკაცი სულ ევას ჩამომავლობა არის: ვითომ ანდუყაფარ სჯობს ადამსა თუ?! ჩემ მაკრინეს სატანაც ვერას დასტყუებს, ვაი არა აქვს შენს პავლესა, ვითომ ენაზედ ჭალი მოედება თუ, აი ღმერთი არ გაგიწყრეს, ესე დაუკრავს, როგორც ჩონგური, ვაი არა აქვს შენს პავლეს, ჰო!.. მამა ნუ წაგიწყდება, რა მაგის პასუხია, ბიძის შენის შეფის მწევარი ლამაზია? კურდღელს კარგად იჭერს?

რამაზ (გაჯავრებით)
ძალიან აქებენ და მე, ჰსწორე მოგახსენო, არ ვარ ახოტნიკი მხეცების ტანჯვისა.

პავლე
შენ ეი, გაიგონე! სულ ზაკონები სად გაწერინო: შენ, ძმაო, სულ კაცებს აჭერინებ ნაობახტში-და...
რამაზ
უნდა ავხოცო ბოროტება!

პავლე (იქით)
თქვენმა მზემ, თავის მამას დაჰკარგავს ციმბირს ერთ თუმნათ ეს კეთილი კაცი, ვაი არა აქვს შენს პავლესა!

ანდუყაფარ
რამაზ, ერთი ინებე, აქ მობრძანდი. (დაუწყებს ჩურჩულს).

პავლე (ფანჯარას გააღებს)
ანდუყაფარ! ოო! ოო! ერთი შეხედეთ და ჯერანას ნავარდსა! ეი, შენი გულისა, ტა, ტა, ტა! ბიჭო, შენ ეი, ბონჯურავ, თქვენი ტრუ, ტრუ მეძებარი ჰსჯობს ჩემ ხალიასა თუ?! ასან-ალამ მაჩუქა, შვილო! რო დაუვლის, თითქო ცეკოს თამაშობსო: მამალაა ხალი! მამალაა ხალი. თქვენ ძაღლს ფრანგულის მეტი არა ესმის რა, ეხლა სად ვისწავლო: ჩერჩ-ტრუე, ჩერჩ!

მაკრინე (ქოქოლას აყრის ქმარს)
ეგ არის, ძაღლები და ძაღლები!

პავლე
რა დაგემართა, ხვალ მოვიდნენ ეგ შენი დიატორები, ასე დავტრიალ-
დები, როგორც ჩაღბი, ვაი არა აქვს შენს პავლესა, ჰო!
(რამაზ და ანდუყაფარ, გავლენ)

გამოსვლა მეექვსე
პავლე და მაკრინე
მაკრინე (ნელის ხმით)
ხვალ მედიატორები მოვლენ. ყველა მომიხერხებია, ჯერ ავეჯი უნდა
გავიყოთ, ივანეს წილი არა აქვს: ორთა უნდა გავიყოთ, არაში მოს-
ტყუვდე; თუ რამაზმა ქალისა გითხრას რამე, შენ შენებურად უთხარ,
ჩემმა მაკრინემ იცის-თქო!

პავლე
როგორ თუ ქალისა, იქნება ჰფიქრობ იმ მაიმუნს მისცე?
მაკრინე (მღიმარებით)

რა უჭირს, კარგი მცოდნე არის.

პავლე (გაჯავრებული)
რაო? მაშ მე მამა არა ვყოფილვარ? ვაი არა აქვს შენს პავლეს, ჰო. ჩე-
მი ნინუცა! დედაკაცო, გაგიჟდი თუ?

მაკრინე
შენი საქმე არ არის.

პავლე
ფე, როგორ თუ ჩემი საქმე არ არის! მაშ მე სახლში გზირი ვჰყო-
ფილვარ. ნუ გამაჯავრებ, გამიგონე, მაკრინე, ვაი არა აქვს შენს პავ-
ლესა, ჰო!

მაკრინე (ჩუმათ ეუბნება)
მედიატორათ ვირჩევ, ვატყუებ, აგება ჩემკენ იყოს, თორემ ყარდა-
შვერდი გოგოს არ მივცემ.

პავლე (სიხარულით)
აი დედაკაცი! აი ჰკვიანი! შენ-კი გვთაყვანე მაგ თვალებში!.. ჯან, დე-
დაკაცო, აკი ვთქვი ევაზედ ჰკვიანი არის ჩემი მაკრინე მეთქი, ვაი არა
აქვს შენს პავლესა... ბა! ბა! ბა! როგორ იფიქრე?!

მაკრინე
რა დიდი ფიქრი უნდა... (გავა)

პავლე

ჩემი ცოლი თამარ მეფის დროს რომ ყოფილიყო, ვეზირობას მის-
ცემდნენ: არ გაგონილა, რაც უნდა ჭკვიანი კაცი იყოს, პამპულათ
გახდის. არ გაგონილა, ეგ რო კაცი ყოფილიყო, დიდებულებებს სულ
აპყრიდა... წავიდე, მიმინო სახადელზედ მოვიყვანო.

ფარდა

მოქმედება მესამე
ანდუყაფარის ოთახი. ტახტის წან დგას სტოლი

გამოსვლა პირველი

რა მ აზ ზის ტახტზე; ორნი სხვანი მედიატორენი, ანდუყაფარ და პავლე
ჩამომჯდარნი არიან გვერდით. ივანე ზის სკამზედ. ანდუყაფარ, პავლე,
რამაზ, ორი მედიატორები და შემდეგ იმერელი

რამაზ (კითხულობს განაჩენსა)

ჩვენ, ქვემოთ ხელის მომწერელთა, სინიდისით მედიატორეთ დამტკიცებულის
სუდსა შინა ზ 875-ითა... (ამ დროს იმერელი შემოვა ტირილით)

იმერელი

დევიმსე, დევიმსე, ვაი, ვაი, ვაი!

ყველანი (ერთობით)

რა არის, რა ამბავია?

იმერელი" (ყვირის)

ვაი, დევიმსე, ბატონო!

]

ყველანი (ერთობით)

რა არის? რა ამბავია?

იმერელი

ქორი გამიფრინდა, ბატონო!

პავლე

როგორ თუ ქორი!? გამიშვით (იჭერენ სეკრეტარი და ანდუყაფარი). გიჟი
ხართ, მაჭუტამის გამოგზავნილია, რა დროს გაყრა არის!

(პავლე გავა, პატარა ხანს უკან შემოვა, ქორს შემოიყვანს, დაჯდება და უაღერსებს.
ერთი მედიატორე ჩუმად ეუბნება, რომ ქორი გაიყვანოს: ადგება და იმერელს მისცემს,
მერე შემოვა და თავის ალაგას დაჯდება)

რამაზ (დაიწყებს კითხვას)

ჩვენდა მოცემულისა თავადთა: ანდუყაფარ, პავლე და ივანე დიდე-
ბულიძეთაგან განვჩხრიკეთ ყოველნი მათნი დავანი გარეშენი, აგრე-

თვე ვალნი მათნი, სადაცა აღმოჩნდა, რომელ ვალი არის აღებული თავადი ანდუყაფარ დიდებულიძისაგან ორმოცდახუთი თუმანი 1825 წელსა მიკირტუმ გასპარიჩი ტრდატოვისაგან, ჟამსა თავადის ივანე დიდებულიძის პეტერბურგში გაგზავნისათვის, რომელიც ეს ვალი შემდგარა თამასუქის გამოცვლით ოთხას ოცი თუმანი 1842 წლამდე. აგრეთვე დიდებულიძეს აუღია სამოცი თუმანი ჟამსა თავადის ივანეს ვარშავაში წასვლისა, ესე იგი 559 წელსა და შემდგარა 120 თუმანი. ზემოხსენებული ვალნი დაშთენ ჩვენის კეთილის სინიდისით, თავადს ივანე დიდებულიძეს.

ივანე (წამოხტება)

ეტა ტვოი კავერზი, მარტიშკა!

რამაზ (მოუბრუნდება სხვა მედიატორებსა)

ბატონებო, იყავით მოწმეთ, (ივანეს) თქვენო ბრწყინვალეზავ, მაგ აბიდისათვის სტატიით 125 უგლოვნალო ულოჟენია ო ნაკაზანიახ, ვი ბუდეტე ლიშენი: ჩინა, ზვანია ი სოსლანი ვ სილკუ.

ივანე

მე შენ დუელში გამოგითხოვ!

რამაზ

დუიელნი აღკრძალულ არიან სტატიით 532-თა.

ივანე

სეტიმ სოზდანიემ ნიჩევო ნე ზდელაემ. (მედიატორებს) უფალნო, თქვენ ძალიან სინიდისიანი ბრძანებულ-ხართ, დაგიკარგავთ მცირედი ნაპერ-

წკალი კეთილშობილებისა. რა სამართალი არის, ამ რაზბონიკის.დ (უჩვენებს ანდუყაფარს) და ეტო ჩისტი რაზბოი ე 900 კომლი კაცი ოც წელიწადს ეჭირა, მე ამ ოცს წელიწადში ასი თუმანი მხოლოდ მისარგებლია ჩემის მამულიდგან. დმერთი არა გწამსთ? ფუ, კაკაია ნესპრავედლივოსტ! არა, მე წავალ ღუბერნატორთან, მთავარმართებელთან, ხელმწიფესთან, თქვენს მაშენიკობას გამოვაცხადებ. (გამოვარდება კარზე).

პავლე

ეი! გამიგონე. დმერთს გეფიცები, ერთ აბიდას გვაჭმევს მთავარმართებელთან... (ჩუმათ) ეს ჩემი მაკრინეს მოხერხებაა, ვაი არა აქვს შენს პავლესა, ჰო! ეი, ჯან დედაკაცო. (ამ დროს მოაქვთ ბიჭებს: თოფები, ხმლები, ბუთილკები. ყანწები. საფენი, მუთაქები და ვერცხლეულები. რამაზ ჰყოფს).

ანდუყაფარ (რამაზს)

ეგ მინები სულ ჩემი ნაშოვნი არის.

მაკრინე (პავლეს კულისიდგან ეუბნება)

ყველაში წილი გაქვს, არ დაანებო.

პავლე (გაცხარებული)

მე კი არა მიშოვნია რა თუ? ვეჟო! ჩემი ნანადირევით გამოდიხართ, ვაი არა აქვს შენს პავლესა. მაიტა ნახევარი ჩემია... (შუბლზე მოისვამს ხელსა) ესე ვიწურამ ოფლსა და ისე გამომყავს ჩემი ცოლ-შვილი.

ანდუყაფარ (მივარდება მინებს და დაამტვრევს

აი, ეხლა გაიყავ. ეს ოხერი ახალციხეს ვიშოვნე. ეს ჩემმა ცოლის ძმამ მომცა... ესენი ქალაქს ვიყიდე...

პავლე

რო იყიდე, შენი პენციიდან მიე თუ? კახიშვილი რომ აიკელ იმითი არ წახველ ქალაქსა, შე გუმადლარო? ვაი არა აქვს შენს პავლესა, ჰო! (მივარდება რამაზს) ეგ მუთაქა ჩემია, სად მიგაქვს? გამიგონე შენ, ეი, მამა არ წამიწყდება. არ მოგცემ. ბიჭო! ეგ ჩემი ახალუხის დანარჩენი არის! (აიღებს მუთაქას, ახუყაფარ მივარდება. ართმევს; პავლე წაართმევს, გადილაჯებს მუთაქაზედ და ხანჯალს ამოიღებს აბა მობრძანდი და წაიღე!

ანდუყაფარ

(გაჯავრებული შევარდება, გამოიტანს ხმალს, ქალები კვიან, ანდუყაფარ ყვირის) დავჩეხამ მაგ სულელსა.

ბარამ

(და ბიჭები იჭერენ ანდუყაფარს)

მამაშენი ნუ წაგიწყდება, ღმერთი გადღეგრძელებთ, აბა რა საკადრისია.

მაკრინე

(კულისიდან პავლეს ეუბნება

არ დაანებო, თორემ ლეჩაქს დაგხურამ, კაცი არა ხარ!?

პავლე (გაბრაზებული)

მომიტანეთ ერთი დიდი თოფი! აი, ქალაჩუნა დედაკაცო, ნახე ჩახმახი შევაწკაპუნე. მამა არ წამიწყდება, გამიგონე! გამიშვით, რა თოფი მინდა? ცალი ხელით დავახრჩობ მელიასავით, ვაი არა აქვს შენს პავლესა, ჰო! (შემოვარდება ივანე)

ივანე (ბარამს)

რა ამბავია, ჩტო ზა რაზბოი?

ბარამ

აი, შენი ჭირიმე, ემ მუთაქაზედ ჩხუბობენ.

ივანე (ივინის)

ფუ, კაკაია ნიზოსტ! (მივა პავლესთან. წაართმევს ხანჯალს. მერე მუთაქას გას-
ჭრის შუაზედ, ერთს გადაუგდებს ანდუყაფარს) ნა ტებე, ბალშოი რაზბოინიკ!
(მეორეს გადაუგდებს პავლეს ნა ტებე, დურალეი! (ბიჭებს უყრის) გაიტანეთ,
გადაყარეთ ეს ჩიხა-მახოები, ე თქვენთვის მიჩუქებია: ჩემს სახლს ნუ
აჩირქიანებთ, სახლი ჩემია. (ბიჭები ჰკრეფენ საჩქაროდ. ივანე რამაზს ატი
ვონ, ისჩადიე ადა! (გავა).

რამაზ

მოიცა, თვალი მაშინ დაგიდგება, როცა შენს ძმისწულს შევირთავ!
(ყველანი გავლენ).

გამოსვლა მეორე
გაბრიელ და ყარდაშვერდი

გაბრიელ

(ხელში უჭირავს მაკრატალი. ტირილით)

ბოჟი მოი, გედნი ბარინ მოატყუეს რაზბონიკებმა; ონ ტეპერ ნიშჩი,
ექვსასი თუმანი ვალი არგუნეს, ეტო უჟასნო! და ის დალოცვილი და-
დის და ვარშაულათ ჰფიქრობს გააკეთოს ბაღები. მალ-მალ მეტყვის:
"პო ვარშავსკელო", ა პო ვარშავსკელო ფულეები უნდა. აი გუშინ მომ-
ცა ეს მაკრატელი, ამითი ხეები დაკვეცეო; აბა კაკალი როგორ დავ-
კვეცო? (შემოვა ყარდაშვერდი, გაბრიელ მიირბენს იმისაკენ) ოჰ, პანა იულიავ!

ყარდაშვერდი

კარგი, თვალი დაგიდგება, რაღასაც მეძახი!

გაბრიელ (ყარდაშვერდს)

გეთაყვა, ნუ ჰსჯავრობ, ეს წყეული ენა დაჩვეული არის, ან გადავეჩ-
ვევი, ან მოვიჭრი.

ყარდაშვერდი

ყველა კარგი, მაგრამ შენს ბატონს არა მოახსენე რა?

გაბრიელ

როგორ არა, ჩემო ვარდო! მიბრძანა, მე ვთხოვ ჩემს რძალს, რომ ყარ-
დაშვერდი მოგცესო, ჩემსა ახლო დაგაყენებთო.

ყარდაშვერდი

რა საკურველია... სასახლის ახლო დავსდგე, რომ ქათმები მაზღევი-
ნოს!.. აგება მოურაობა გიბოდოს.

გაბრიელ

მოურაობას იმასთან სამსახური არა ჰსჯობია?

ყარდაშვერდი

რათ ემჯობინება, მაგდენიც არ იცი, რუსეთი კი დაიარე.

გაბრიელ

მოურაობა რა ხელობა არის, რა პურს მაჭმევს?

ყარდაშვერდი

ქაა! რა პურს გაჭმევს! პური შენს ხელში იქნება და ღვინო, შემოსავალი. ვისაც ბატონი აიკლებს, ნახევარი იმისია, ერთის სიტყვით ბატონის მონახევრე არის.

გაბრიელ

როგორ თუ აკლება? კარგს რასმე მასწავლი: მე რომ ბატონს აკლება გავაგონო, დამარჩობს, განა ბატონი რაზბონიკია! არა, ჩვენ მაგისტანები არ გვისწავლია!

ყარდაშვერდი

მაშ შენცა და შენი ბატონიცა მშიერი დარჩებით. ერთის სიტყვით, თუ მოურაობას არ იშოვნი არ მინდიხარ, შენისთანა მშიერებს მე ბევრს ვიშოვი... მშვიდობით. (გავა)

გაბრიელ

ვოტ ჟენშინა... ნეტავი აგრე ლამაზი არ იყოს... მაგრამ ბოროტი დედაკაცი გამოვა... აი რას მირჩევს: რაზბონიკათ გავხდე, ბატონს ულალატო, მოვპარო! ნეტ, ბატონი კი არ არის ე მამაა, დედა, ერთის სიტყვით შვილივით გამზარდა და უყვარვარ, კაცი გამომიყვანა მეხრეობისაგან. ნეტ, ბარინ, მე შენ არ გიღალატებ, ია ტებია ნე ასტავლიუ; კჩორტუ სიყვარული.

გამოსვლა მესამე

გაბრიელ და ავანე

ივანე (შამოვა, როცა გაბრიელ ტირის)

შტო ტი პლაჩემ?

გაბრიელ

არა, შენ ფეხ ქვეშ მოვკვდები, ბარინ, მე შენ ვერ გიღალატებ, ვერ გაგიშვებ.

ივანე

ეს რა მესმის! ნე პოდკუპილი ლი იევო. (გაბრაელს) რას ამბობ, ბიჭო, როგორ თუ გაგიშვებ, შენ ხომ მე მერგე.

გაბრიელ (წამოდგება, თავს იქნევს)

ის არ არის გაზრდილი, ანჩხლი არის!

ივანე

მინა, ბიჭო?

გაბრიელ

ჩემი კოხანკა ყარდაშვერდი.

ივანე
რაო, რას გეუბნება?
გაბრიელ
რას მეუბნება! მოურაობა სთხოვე ბატონსაო.
ივანე (ივინის)
ტაკ ჩევოჟე? ჟალუიუ ტეზე მოურაობა.
გაბრიელ(ტირის)
ნეტ ბარინ, მე ჩესტნი ვარ, არ გავპადლეცდები.

ივანე
მეც ამისათვის გაძლევ, რომ ჩესტნი ხარ.
გაბრიელ
ნეტ, ბარინ! მე შენ კაცების აკლებას ვერ გირჩევ.

ივანე
ონ პროსტო რეხნულსა! როგორ აკლება? ვინ გასწავლა ეგ სიტყვა?
გაბრიელ
ყარდაშვერდომ.

ივანე
მაშ ბოროტი დედაკაცი ყოფილა... გაბრიელ! იცი რას გეტყვი, ბროს
ეიო!

გაბრიელ
ბროშუ, ეი ბოლუ, ვსიო რუგაეტსა; უნდა რაზბონიკობა დამაწყე-
ბინოს.

ივანე
მაშ ხელს აიღებ? მართლა მითხარი.

გაბრიელ
სიტყვას გაძლევ, ბარინ.

ივანე
მაიტა ხელი, ბუდემ პო პრეჟნემუ დრუზიამი. (გაბრიელ ხელზე ჰკოცნის
და გავა. ივანე დარჩება მარტო. დადის და ოცნებობს) დაა! სასიამოვნო არის
ყავდეს მებატონეს ერთგული მსახური და ყმები, გოსპოდი! მომეც
შეძლება, რომ ყმებმა ისე შემიყვარონ. როგორც გაბრიელმა. კაკაია
პოეზია ბიტ დობრიმ, ხოტ ი ბედნიმ პომეშჩიკომ! დაგლოცვენ შენი
ყმანი... მეც ვეცდები... თუმცა ჩემმა ძმებმა იმაშენიკეს... ნო ბოლ ს
ნამი! კაი მამულები მერგო. (გააღებს ფანჯარას. ფიქრში იმღერის. ამ დროს
შემოვა მიკირტუმა და გვერდით დაუდგება

გამოსვლა მეოთხე
ივინივე და მიკირტუმ
ივანე

ია რაზდელიუ პოლე ნა სემ.
მიკირტუმ
მაგითი ფული ვერ გასცემ.
ივანე
აქ მომივა მე კაპუსტა.
მიკირტუმ
ავკარმანე ბუდით პუსტა.

ივანე
ტუტ მადია სატი ტავა.

მიკირტუმ
ჯიბიდგან ფულები გავა.
ივანე
აქ ბესედკა გაკეთდება.

მიკირტუმ
უფულოთ კი არ იქნება.
ივანე
ეს ლაბირინტათ უცხოა.

მიკირტუმ
კიდევ გითხრამ გიჟ ვრაცუა! (მიკირტუმ მივა, დაადებს ნელა ხელს მხარზედ)
სუყველა კარგა ფიქრობ, კნიაზ! მაგრამ ფული, სულ ფული... ფული...

ივანე (ჩუმათ)
მოვიდა სატანა, მოსწამლა ჩემი ფანტაზია! (მალდა მიკირტუმას) აი, ეხლა
ავიღებ ბანკიდგან და თავში მოგარტყავ შენს ვალს, მე მარგუნეს...

მიკირტუმ
აკი გითხრამდი, კნიაზ, ანდუყაფარ ყალბია.
ივანე
და, ახლა მჯერა. რომ შენზედ ყალბი.
მიკირტუმ
კნიაზ, ჩემმა მზემა შენთან არა ვიქ ყალბი. ერთი რასჩიტაით ვქნათ.
უგოდნო პერემენათი ვექსილმა, უსტუპიტს გიზამ.

ივანე
მადლობელი ვარ.
მიკირტუმ (დაფიქრებული)
კნიაზ! იური რამ გითხრამ: მუქთათ შენი ვექსილი გიშოვნო?

ივანე

კაკ ეტო?

მიკირტუმ
ფულიანი ცოლი გიშოვნებ.
ივანე

ლამაზსაც?

მიკირტუმ
ესეთი ლამაზი, თეთრი, როგორც ლიბასტრი.

ივანე
თვალეზი შავი აქვს?

მიკირტუმ (მხიარულათ)
კნიაზ, ლათაიას გითხრამ:

თვალეზი აქვს იშტარხნის ხიზილალა,
ტუჩი ტკბილი, როგორც რომ ყანდის ჩალა,
ტანი წვრილი, იშპანის ყალამი,
ვინცა ნახამს ყველა უთხრამს სალამი.
ყელი თლილი, რუსეთული შუმანი...
უნდა ნახო, კნიაზ, ჩემი შუმანი!

ივანე

კაკ შენი?

მიკირტუმ (სიცილით)
ეჰ, კნიაზ. ზირთი-ფირთი გაუშოთ. ჰსწორეთ გითხრამ, ჩემი ქალია.
კნიაზ! პუტრუ ჩემთან წამობრძანდი, ჩაიზედ პუკურნო პროშუ
(დოინჯს შემოიყრის) კნიაზ, კამისიაში ოქმი შემიტანია, მეც კნიაზი გავ-
ხდე. ჰა...

ივანე (იციინის)
ხა! ხა! ხა! მართლა?

მიკირტუმ
ვა, ჩვენი ჩამჩიანი წაიკითხე, ჩვენი გვარი ჰსწერამს ტრდატ, დიდი
ტრდატ!..

ივანე
ღორის ყურეზი რომ გამოესხა?

მიკირტუმ (იქით)
ვა, რა ნაკითხია და! (მალლა) ჰო, სწორეთ იქიდგან წამოვდივართ ჩვენი
გვარი.

ივანე (სიცილით უყურებს)
მაშ ნიშანი უნდა გქონდეს; აბა ვნახო ღორის ყურეზი გასხია, თუ არა?

მიკირტუმ

ნიაზ! მასხარა ჰა! კნიაზჯან, ერთი ნსტეცეჟ. (დასხდებიან) ექვსასი თუმანი შენი ვალი, ეს დავხიოთ: ხუთასი თუმანიც რამეები მზითევი მოგცე: ასი თუმანიც ჯიბის ფული. კნიაზის მზემ ასე აზიზი შეგინახამ, სულ, სულ, ყაბლუ ფლავს გაჭმევ, ჩემი ცოლი ასეთი რამეები იცის: მურაბე, ნუყლი...

ივანე

პასმოტრიმ, ესლი ანა ხარაშა.

მიკირტუმ

ლამაზია, გითხრამ განა.
არ ვინ არის იმისთანა:
ტანცი იცის ვალციანი,
ბუდიმ ლიუბით მოი შუშანი!
კიდევ გითხრამ ლათაია.
შენ ვარდი ხარ, შუშან ე ია,
ლამაზია, ფულიანი...
ბიდიმ ლუბიტ მოი შუშანი.
მოდო, კნიაზ, ხელი დაჰკარ,
ანდუყაფარს თავში ჩაჰკარ,
გახდება ეკპაჟიანი.
ბუდიმ ლუბით მოი შუშანი!

ივანე

პასმოტრიმ.

მიკირტუმ

კნიაზ, კარგი ფიქრი ჰქენ.

მოქმედება მეოთხე

ოთახი მიკირტუმას სახლში

გამოსვლა პირველი

თათელა და მისი ქალი სხედან და ბრინჯს არჩევენ.

მიკირტუმ, თათელა, შემდეგ ბარამ, ანდუყაფარ.

პავლე, ბარძიმ და გოგო

თათელა

ყაირათი ქენ, შვილო. დღეს არა ხვალ ტანტიკინმა გახდები; ვინც რომ შენ წაგიღოს, უთხრას თუ ოჯახის ქალი ყოფილა იმან. შენზედ ყმა-წვილი ვიყავ, ის ცხონებული ქალბატონუამ რამდენი რამეები ყაირათი მასწავლა!..

მიკირტუმ (შემოვა)

თათელი!.. თათელი!..

თათელა

ჰა-მე!..

მიკირტუმ

ვახშმათ რა გიქნია?

თათელა

ვა, ახარ, ეგ რა საკითხავია? თათარ-იახნი, ნიმრო, თალიში ხახვი.

მიკირტუმ

კარგი, კარგი.

თათელა

აღაჯან, შენ ძალიან გახარებული ხარ!

მიკირტუმ

კარგი რამეს გახარებ: შუშანი გაგითხოვე.

თათელა

უჩემოთ იმან ვის მიე? ქალს კაი ფიქრი უნდა, ახარ, სოვდა, ხომ არის?.. ვიცი ვის მისცემდი.

მიკირტუმ

აბა გამოიცან.

თათელა

თუ გამოვიცნობ? ტოტლოვიან ღაღო?

მიკირტუმ

არა, მაღლა.

თათელა

ციციკოვიანთ ნიკო?

მიკირტუმ

არა, კიდევ მაღლა.

თათელა (ღიმილით)

ციმბურცკი, შენმა მზემ.

მიკირტუმ

არა, ქართველი კნიაზი, დიდი კაცი.

თათელა

ვუი, ქუ აჩკინ, კუტრი ქართველი?

მიკირტუმ

ვა! ჩემისთანა მურავები, თათელას მზემ, თავზე ადგას.

თათელა

ეგეც მჭამლები, აღამ ჭკვა წააგო!.. -

მიკირტუმ

ვა! რა კაცია! აი დედაკაცის ჭკუა: დღეს-ხვალ მეც კნიაზი გავხდები,
მაშ მუჟიკი მივცე ჩემი ქალი?

თათელა (სიხარულით)

აღაჯან, მართლა?!! შენმა მზემ, ბულდანოვიანთ ხამფერას შურობით
ორივ თვალეზი დავარდება, მე რომ კნეინი ვიქნები.

მიკირტუმ

აჰა, მაშ, მე გიჟი საქმე ვიქს!?

თათელა

მულათი ქენ, აღაჯან და ახარ ვინმეზს დაუძახიათ, დედაანთ დაუ-
ძახოთ.

მიკირტუმ

თათელჯან! მე შენი ყაირათის, შნოს იმედი მაქვს.

თათელა (დაუძახებს გოგოს)

ვარდო, გოგო, შე გულმკვდარო! (გოგო შემოვა) დროზე ყადიფა აიღე,
შვილო. ჩანგალი ჩაიგდე; ჩემი ძმას ცოლი, უთხარი, მობრძანდი,
უთხარი ვიცი გიამება, უთხარი ჩემი შუშანა გავათხოვე, უთხარი შენც
მობრძანდი. უთხარი, ვისაც თავი უნდა მოიტანოს, უთხარი, თავისი
რძალი კეკლუასაც დაუძახოს. უთხარი, იმანაც ვისიც თავი უნდა მოი-
ტანოს, უთხარი. შნოიან, შვილო, იმან რამეს გაჩუქებენ.

გოგო (მიუბრუნდება)

ქალბატონო! როგორა? სად წავიდე?

თათელა

დედაანთას, სულელო, უთხარი შნოიან, ლაზათიან... (ქმარს) აღაჯან,
ახარ, ასე ხომ არ იქნება, შენი სახლიც ერთი რამეა: დღეს არ, ხვალ
კნიაზ ტრდატ გავხდები.

მიკირტუმ

ყველა დამახილია.

თათელა (უძახის ბიჭებს)

ივანიკა! ყარამანა! კვირიკე! (ბიჭები შემოიტანენ საფენსა და დაუწყებენ შლა-
სა. შემოდინ სტუმრები და ულოცავენ თათელასა; ამ დროს შემოყავთ ქალებს
პატარძალი და დასმენ ტახტზედ)

მიკირტუმ (შემოვა მორთული)

აბა, ესე უნდა, როგორც მე ერთი საქმე დამრჩა, კნიაზმა გავხდე
ბულდან ბულდანიჩინ აჰკი კუ ჰანიმ. (ამ დროს გავარდება დამბაჩა, ისმის
ხმა: მახარობელი, მახარობელი!)

ბარამ (შემოვა და მიკირტუმას)

სიძე მოგდისთ (მიკირტუმ სამახარობლო ფულეებს ჩაუდებს პირში, აზარფეშით

ღვინოს მიაართმევს და მხარს უხვევს შალით: ისმის ხმა მაყრულისა. შემოვლენ მეფე და მაყრები)

თათელა (რომ დაინახამს, სცენისაკენ იტყვის)

თქვენი ჭირიმეთ. ძროხას შესჭამენ.

მიკირტუმ (მიეგებება მეფეს და აკოცებს. რეკომენდაციას მისცემს ცოლსა) კნიაზ, სიძეჯან, ეს გახლავთ თქვენი სიდედრი. (მეფე მიესალმება სიდედრსა, ხელსა სთხოვს, თათელა ხელს არ აძლევს)

თათელა

არა ვღირსვარ, შვილო, ღმერთმა აღას შნო მოგცეს, ყაირათი და ჭკუა, აღასავით მომგები გქნას. შვილო, თუ ღირსი ვარ.

მიკირტუმ (მიიყვანს ანდუყაფართან თათელას)

ეს გახლავთ თქვენი მძახალი.

ანდუყაფარ

(თავს დაუკრავს).

თათელა

კნიაზჯან, შენი მაღლობისთვინ, შენი დიდკაცობისთვინ მამიცია შენ-მა მზემ, ჩემი ჭარუმადათი შუშანი, შენ შენი დიდკაცობა, როგორც აზიზი შეინახამ.

მიკირტუმ

ბულბულა, ბულბული ჩიტი მერნემ!

ანდუყაფარ

ჩემო მძახალო, დარწმუნებული ბრძანდებოდეთ, რომ როგორც ჩვენ სახლს ეკადრება ისე შევინახამთ თქვენს ქალსა. (მიკირტუმს მიიყვანს ანდუყაფართან კამისიონერსა. ანდუყაფარს და პავლეს გააცნობს)

მიკირტუმ

კნიაზჯან ძახალო, ეს ჩემი სიმამრის ვაჟია, კაი ვინმეა, ჩინოვნიკია. (ანდუყაფარ თავს დაუკრავს)

პავლე (მივა დაეღრიჯება)

მამა ნუ წაგიწყდება. თუ ჩემი მოყვრობა გინდა, აგება თქვენ უფრო- სეზში რუსული მემებარი მიშოვნო...

კამისიონერი

ვა! რა დროსია, კნიაზო! ძაღლები განა იქნება? რა დროსია? ახარ, ჯერ ქორწილია.

პავლე

შენ რომ კურდღლის ხორცი არ გეჭმება, იმისთვის გეჯავრება ძაღლე- ბი განა? კამისიონერი (სცენისაკენ)

ვა, რა ფინთი ვინმეა (მიკირტუმა მიიყვანს მეფეს და დასვამს შუშანასთან. ამ დროს წამოდგება ბარძიმ, ყველანი წამოდგებიან)

ბარძიმ

უფალო მიკირტუმ გასპარიჩ, მისი ბრწყინვალება უფალი კაპიტანი თავადი ივანე ამირინდოს-ძე დიდებულიძე გთხოვთ თქვენს საყვარელს ასულს. თანხმა ხართ? თანხმა ხართ? თანხმა ხართ?..

მიკირტუმ

კნიაზ ბარძიმ, მოახსენე, უთხარ, მისი ბრწყინვალება უთხარ, დიდათ მადლობელი ვარ, უთხარ, რომ ჩემი სახლი მაღლიანობა, უთხარ კეთილება, უთხარ ხარისხოვნება, უთხარ ხარისხოვნება შვილობით, უთხარ...

თათელა

მეტი შნო მოგცეს, ალაჯან.

ბარძიმ (მიკირტუმ გასპარიჩს)

მოდო, დალოცე.

მიკირტუმ

სიმეჯან, გაძლევ ჩემი ქალი ლამაზმა, ჭკვიანი, ტანადი. შენ იცი შენი დიდკაცობა, როგორც აზიზი შეინახამ... ამინი იყოს თქვენ თავზე.

ბარძიმ

რადგანც ღმერთმა მხიარულება მოაყენა სახლსა შენსა, გმართებს შენც მხიარულება.

მიკირტუმ (საზანდრებს)

ლეკური... მე და თათელა ვითამაშოთ. (დაიწყებენ თამაშობას, აგრეთვე სხვანი თამაშობენ ლეკურს. მერე მიკირტუმ იტყვის კუპლეტსა)

ჩესნი პუბლიკი პრაშჩაი,
კუტრუ პროშუ ვას ნა ჩაი.
ბუდეთ უგოშჩათ კნეინა...
ახლა კი წაბრძანდით შინა.

მიკირტუმ (ავტორის მაგივრათ)

ბატონებო, შემინდევით, თუ ჰპოვეთ რამ ნაკლულება, ამაღ ვმხნეობ. აქ ბრძანებულთ ყველასა გაქვსთ განათლება,, და ამისთვის მაპატივებით სუსტსა ამას პირველ შრომას, არ შეისმენთ რომელთამე უსწავლელთა წყენა, წყრომას. მე დავწერე იმაზედა, ვინც ზნეობით არის მრული... ჩვენც ვეცადეთ და გავნდევნოთ, რაცა არის ჩვენში ცუდი.

ფარდა

